ЂОРЂЕ ВУКАДИНОВИЋ, ГЛАВНИ УРЕДНИК УГЛЕДНОГ ЧАСОПИСА „НОВА СРПСКА ПОЛИТИЧКА МИСАО”, ЕКСКЛУЗИВНО ЗА „НАЦИЈУ”

Српска квадратура круга

„Нема места за бахатост, јуначење, инат и импровизацију који су били карактеристични за Милошевићево раздобље. С друге стране, ако је сав смисао политике у беспоговорном испуњавању захтева који стижу из Брисела и Вашингтона, онда нам влада, парламент и избори и не требају, већ само неколико локалних ‚вршилаца дужности'. Способност једне државне политике се и састоји управо у томе да нађе меру између поменутих екстрема, то јест да реализује максимум националних интереса, водећи при томе рачуна о својој величини, својим ресурсима и сопственом положају у геополитичком универзуму”

НАЦИЈА ПРЕС

Пре-лаз из-ме-ђу го-ди-на, вре-ме су-ми-ра-ња и пред-ви-ђа-ња, ве-ро-ват-но је пра-ви тре-ну-так за ова-кав раз-го-вор и ова-квог са-го-вор-ни-ка. Ђор-ђе Ву-ка-ди-но-вић је-дан је од нај-у-глед-ни-јих ме-ђу оним по-ли-тич-ким ана-ли-ти-ча-ри-ма и те-о-ре-ти-ча-ри-ма ко-ји се пи-шу без зна-ка на-во-да, без огра-да и по-до-зре-ња. Нај-ви-ши рej-тинг ча-со-пи-са *Но-ва срп-ска по-ли-тич-ка ми-сао*, свих ње-го-вих штам-па-них и *on li-ne* из-да-ња, не-по-би-тан је до-каз то-ме у при-лог.

• По знај то је да сте би ли оштар и прин ци пи је лан кри ти чар пр ве вла де на кон де цем бра 2000, оне Ђин ђи ће ве (и Жив ко ви ће ве). Ка ко оце њу је те до са да шњи рад и учин ке Ко шту ни чи не ко а ли ци о не ма њин ске вла де?

Да, био сам за-и-ста ве-о-ма оштар кри-ти-чар ДОС-а и ње-го-ве вла-сти. И ве-ро-ват-но био ме-ђу пр-ви-ма ко-ји су још та-мо у но-вем-бру 2000, да-кле, пре де-цем-бар-ских из-бо-ра, јав-но ре-кли да би и за са-ме пе-то-ок-то-бар-ске по-бед-ни-ке и за де-мо-кра-ти-ју у Ср-би-ји би-ло бо-ље да се ДОС што пре рас-ту-ри, од-но-сно пре-гру-пи-ше у не-ке 3-4 ко-ло-не. Раз-у-ме се да то њи-ма, тад ка-да су се ко-нач-но до-ко-па-ли нов-ца и вла-сти, на па-мет ни-је па-да-ло. Знао сам да је то ло-ше, али је тек ова не-дав-на по-пла-ва „ин-сај-дер-ских" књи-га и све-до-че-ња по-ка-за-ла ко је све и ка-ко тих го-ди-на вла-дао Ср-би-јом. У од-но-су на тај ре-жим, баш као и онај Ми-ло-ше-ви-ћев, Ко-шту-ни-ца озна-ча-ва не-ку фор-му по-лу(дис)кон-ти-ну-и-те-та. Ко-шту-ни-чи-на ма-њин-ска вла-да је не-ка вр-ста пре-ла-зног ре-ше-ња и там-по-на из-ме-ђу два љу-то и не-по-мир-љи-во за-ва-ђе-на бло-ка, две Ср-би-је на иви-ци су-ко-ба, ко-је оли-ча-ва-ју ДС и СРС. То је по-зи-ци-ја ко-ја, ако се до-бро ис-ко-ри-сти и пред-ста-ви као га-рант уну-тра-шње и ре-ги-о-нал-не ста-бил-но-сти, мо-же би-ти по-бед-нич-ка, па чак и спа-со-но-сна, али чи-ни се да ова Ко-шту-ни-чи-на хе-те-ро-ге-на вла-да ни-је би-ла у ста-њу да по-ли-тич-ки и сим-бо-лич-ки оку-пи ту тре-ћу, од-но-сно, по-тен-ци-јал-но пр(а)ву Ср-би-ју.

• Да ли је Ко шту ни ца до и ста ус пео да на пра ви су штин ски от клон од оно га што је у пе ри о ду Ђин ђи ће ве вла де би ло нај спор ни је, на ро чи то ко рup ци је у са мом вр ху вла сти, ути ца ја крup ног ка пи та ла сум њи вог по ре кла на вла ду, као и по ве за но сти вла сти са кри ми нал ним цен три ма мо ћи?

Известан от-клон је на-пра-вљен, али не у до-вољ-ној ме-ри. На-и-ме, не-ма сум-ње да је Ко-шту-ни-ца лич-но ап-со-лут-но имун на ту вр-сту ис-ку-ше-ња, а ми-слим да и у

њe-го-вом окру-же-њу то-га има не-што ма-ње не-го ра-ни-је. С дру-ге стра-не, си-гур-но да су-штин-ски от-клон још увек ни-је на-пра-вљен, од-но-сно ни-је до-вољ-но ви-дљив, и за-то је, ре-ци-мо, од огром-не ва-жно-сти да се ова афе-ра са „Моб-те-лом" ис-те-ра до кра-ја. Го-ди-на-ма је пред очи-ма чи-та-вог на-ро-да и свих над-ле-жних слу-жби бес-кру-пу-ло-зно пот-кра-да-на др-жа-ва, и не са-мо да ни-ко ни-је ни-шта пред-у-зи-мао да то спре-чи, не-го се уз ор-ке-стри-ра-ну лар-му ин-те-лек-ту-ал-них и ме-диј-ских ла-ке-ја тво-рац те уј-дур-ме пред-ста-вљао као вр-хун-ски до-бро-твор и мал-те-не но-ви на-ци-о-нал-ни ме-си-ја. И ко зна до-кле би то та-ко ишло да се ни-је пре-ви-ше за-нео, из-гу-био осе-ћај за ре-ал-ност и по-чео су-ви-ше да сме-та ка-ко вла-сти, та-ко и сво-јој тај-кун-ској са-бра-ћи. Али без об-зи-ра на раз-ло-ге ко-ји су мо-ти-ви-са-ли овај об-ра-чун, де-ма-ски-ра-ње По-тем-ки-но-вог се-ла зва-ног БК им-пе-ри-ја мо-гло би би-ти кру-пан по-ен за Ко-шту-ни-чи-ну вла-ду и пр-ви симп-том по-нов-ног ус-по-ста-вља-ња пре-ко по-треб-ног др-жав-ног ауто-ри-те-та. Но, уко-ли-ко се ко-ла по-но-во сло-ме са-мо на Ка-ри-ћу, па и то опет по-ло-вич-но, ефе-кат ће би-ти го-то-во ни-шта-ван.

НО-ВИ ЕКС-ПЕ-РИ-МЕНТ, СТА-РИ ЗА-МОР-ЧИ-ЋИ

• У одноcу на раздоcбље Ђинђиће ве владе, да ли се неcшто ваcжно промениcло у одноcу преcма страcном факcтоcру?

Ци-ни-ци би ре-кли да се ни-је про-ме-ни-ло ни-шта, осим што Ко-шту-ни-ца на-мр-го-ђе-но и са окле-ва-њем чи-ни оно што су прет-ход-не две вла-де чи-ни-ле са ра-до-шћу и удво-рич-ком сер-вил-но-шћу. Па чак чи-ни и ви-ше, с об-зи-ром да му на-ци-о-нал-на и па-три-от-ска ре-пу-та-ци-ја ко-ју по-се-ду-је да-је ви-ше про-сто-ра и сма-њу-је уну-тра-шњи от-пор ње-го-вим по-те-зи-ма. Ипак, не бих ре-као бих да је баш та-ко. По-ло-жај у ко-ме се да-нас на-ла-зе Ср-би-ја и срп-ски на-род то-ли-ко је не-за-ви-дан да ту не-ма мно-го мо-гућ-но-сти за са-мо-стал-ну спољ-ну по-ли-ти-ку – уоста-лом, да-нас у све-ту по-сто-ји све-га 5-6 зе-ма-ља, а мо-жда чак и са-мо две, ко-је су пот-пу-но су-ве-ре-не у кла-сич-ном сми-слу те ре-чи. А по-го-то-во не-ма ме-ста за ба-ха-тост, ју-на-че-ње, инат и им-про-ви-за-ци-ју ко-ји су би-ли ка-рак-те-ри-стич-ни за Ми-ло-ше-ви-ће-во раз-до-бље. С дру-ге стра-не, ако се сав сми-сао по-ли-ти-ке са-сто-ји у бес-по-го-вор-ном ис-пу-ња-ва-њу зах-те-ва ко-ји сти-жу из Бри-се-ла и Ва-шинг-то-на,

он-да нам вла-да, пар-ла-мент и из-бо-ри и не тре-ба-ју, већ са-мо не-ко-ли-ко ло-кал-них „вр-ши-ла-ца ду-жно-сти". Спо-соб-ност јед-не др-жав-не по-ли-ти-ке се и са-сто-ји упра-во у то-ме да на-ђе ме-ру из-ме-ђу по-ме-ну-тих екс-тре-ма, то јест да ре-а-ли-зу-је мак-си-мум на-ци-о-нал-них ин-те-ре-са, во-де-ћи при то-ме ра-чу-на о сво-јој ве-ли-чи-ни, сво-јим ре-сур-си-ма и соп-стве-ном по-ло-жа-ју у ге-о-по-ли-тич-ком уни-вер-зу-му. Про-блем је што ова власт, ка-да је реч о спољ-ној по-ли-ти-ци, не го-во-ри јед-ним гла-сом. Та-ко да на јед-ној стра-ни има-те Дра-шко-ви-ћа (ту је не-где и Ла-бус), на дру-гој Та-ди-ћа, а на тре-ћој Ко-шту-ни-цу. Па чак и то не би мо-ра-ло ауто-мат-ски да бу-де ло-ше уко-ли-ко би они, во-ђе-ни искре-ним па-три-о-ти-змом, же-ле-ли и уме-ли да се ко-ор-ди-ни-шу, ма-ло су-спрег-ну ам-би-ци-је и ани-мо-зи-те-те, и сво-је зва-нич-не и не-зва-нич-не ве-зе ста-ве у слу-жбу оп-ште ства-ри. Али то де-лу-је као уто-пи-ја.

• Чињеница је да финансијски систем, монетарну и информатичку политику, као и битне елементе приватизације, данас контролишу исте политичке снаге и лобији као и у време Ђинђићеве владе. Како то објашњавате?

Јед-ним де-лом је то сти-цај по-ли-тич-ких окол-но-сти и чи-ње-ни-це да су при-пад-ни-ци не-фор-мал-не гру-пе ко-ја је на-кон 5. ок-то-бра 2000. пре-у-зе-ла глав-ну реч у еко-ном-ско-фи-нан-сиј-ској сфе-ри не-где сре-ди-ном 2003. осе-ти-ли да се бли-жи крај ере Д(О)С-а, те се на вре-ме пре-стро-ји-ли, па чак и убр-за-ли пад Жив-ко-ви-ће-вог ка-би-не-та. Али по-сто-ји ту и је-дан пре-суд-ни-ји раз-лог, ко-ји ни-је са-мо ло-кал-ног ка-рак-те-ра. Кра-јем осам-де-се-тих го-ди-на свет ни-је остао са-мо са јед-ном су-пер-си-лом, не-го и са јед-ном гло-бал-ном ме-га-иде-о-ло-ги-јом. Ли-бе-рал-ни ка-пи-та-ли-зам, и то у свом ра-ди-кал-ном, „нео-ли-бе-рал-ном", кор-по-ра-тив-но-ка-пи-та-ли-стич-ком об-ли-ку, остао је без ре-ал-не те-о-риј-ске и прак-тич-не ал-тер-на-ти-ве – на-ро-чи-то у сфе-ри еко-но-ми-је, и на-ро-чи-то у тран-зит-ним и тран-зи-циј-ским зе-мља-ма европ-ског ис-то-ка и ју-го-и-сто-ка. Та-ко је јед-на по-ма-ло ка-ри-ка-ту-рал-на и дај-џе-сти-ра-на вер-зи-ја чи-ка-шке еко-ном-ске шко-ле и уче-ња Мил-то-на Фрид-ма-на и Фри-дри-ха Ха-је-ка, ко-ја у том об-ли-ку ни-је при-ме-ње-на – по-го-то-во не успе-шно – ниг-де у за-пад-ном све-ту, по-ста-ла на-ша суд-би-на, са-мо уско-чив-ши на упра-жње-но ме-сто „со-ци-ја-ли-стич-ког са-мо-у-пра-вља-ња" као вр-хов-не по-лит-еко-ном-ске дог-ме. Циљ екс-пе-ри-мен-та се про-ме-нио, али су за-мор-ци оста-ли исти. А сва-ка но-ва ве-ра, по-го-то-во кад је кон-јунк-тур-на, тра-жи и про-из-во-ди ре-ги-о-нал-не апо-сто-ле, све-це и пр-во-све-ште-ни-ке. И сви они из-гле-да-ју и го-во-ре слич-но, без об-зи-ра из ко-је зе-мље или стран-ке до-ла-зи-ли и да ли се зо-ву Ла-бус, Ђе-лић, Је-ла-шић, Пи-тић, Па-ри-во-дић, Вла-хо-вић или Бу-ба-ло.

ПО-ТЕР-НИ-ЦА ЗА „НА-ЦИ-О-НАЛ-НИМ ИН-ТЕ-РЕ-СОМ”

• Ге не рал но, срп ска стра те шка по зи ци ја (на уну тра шњем, ре ги о нал ном и ши рем ме ђу на род ном пла ну) и да ље је не ве се ла. Про це си ко ји су у то ку – при сил на уни та ри за ци ја БиХ про тив но Дејтонском ми ров ном спо ра зу му, ре фе рен дум о не за ви сно сти Цр не Го ре под вр ло спор ним усло ви ма, пре го во ри о ко нач ном ста ту су КиМ, ли ци ти ра ње оп шти на ма на ју гу цен трал не Ср би је – пру жа ју ви ше осно ва за раз ми шља ње о нај цр њим сце на ри ји ма, не го осно ва за на ду у „пра ве дан мир ” и ста би ли за ци ју?

Не-ма ни-ка-кве сум-ње да по-глед на – нај-бла-же ре-че-но – не-ве-се-ле уну-тра-шње по-ли-тич-ке и дру-штве-не при-ли-ке, као и спољ-но-по-ли-тич-ке окол-но-сти, не да-је мно-го осно-ва за оп-ти-ми-зам, те да су раз-ли-чи-ти цр-ни сце-на-ри-ји мно-го из-глед-ни-ји од оних не-што по-вољ-ни-јих. Упра-во за-то нам је и по-треб-на ре-а-ли-стич-на ди-јаг-но-за, да би се са-гле-да-ли про-бле-ми, утвр-ди-ли при-о-ри-те-ти и за-кљу-чи-ло где су нај-ве-ће опа-сно-сти, а где евен-ту-ал-не шан-се. Тре-ба ви-де-ти шта је то за шта се има сми-сла бо-ри-ти, где по-ку-ша-ти ку-по-ва-ти вре-ме, где се-ћи и шта жр-тво-ва-ти. Али прет-ход-но мо-ра-те има-ти ка-ко-та-ко сре-ђе-ну др-жа-ву и еле-мен-тар-ни дру-штве-ни кон-сен-зус. На-жа-лост, у Ср-би-ји још не-ма кон-сен-зу-са ни око то-га да ли уоп-ште по-сто-ји та-ко не-што као „на-ци-о-нал-ни ин-те-рес” (или је то са-мо из-ми-шље-ти-на „ет-но-на-ци-о-на-ли-ста” и дру-гих ре-тро-град-них сна-га), ни да ли нам је кон-сен-зус уоп-ште по-тре-бан, а ка-мо-ли око то-га у че-му би се он мо-гао са-сто-ја-ти.

• Окви ри за пре го во ре о ста ту су КиМ, баш као и „пре по ру ке Ве не ци јан ске ко ми си је за ре фе рен дум у Цр ној Го ри, оста вља ју ути сак на мер не не до ре че но сти. Да ли је то знак да „ме ђу на род ни ме ди ја то ри
”

дре ше се би ру ке и оста вља ју про стор да све опци је бу ду отво ре не, или има не ко друк чи је зна че ње?

С јед-не стра-не, пре-го-ва-рач-ки окви-ри и тре-ба да бу-ду ре-ла-тив-но ши-ро-ки да би уоп-ште има-ло о че-му да се пре-го-ва-ра и да би се оста-ви-ло про-сто-ра за ком-про-мис из-ме-ђу су-прот-ста-вље-них стра-на. Ме-ђу-тим, ни-ко за-пра-во и не ра-чу-на озбиљ-но са мо-гућ-но-шћу да Ср-би и Ал-бан-ци, од-но-сно, цр-но-гор-ска власт и опо-зи-ци-ја, мо-гу и же-ле о би-ло че-му да се до-го-во-ре, та-ко да ела-стич-не пре-го-ва-рач-ке плат-фор-ме у слу-ча-је-ви-ма ко-је по-ми-ње-те за-и-ста слу-же са-мо ме-ђу-на-род-ним фак-то-ри-ма и без-број-ним „ме-ди-ја-то-ри-ма" да др-же отво-ре-ним што ви-ше оп-ци-ја, и пре-ло-ме у по-след-њи час, у скла-ду са ме-ђу-соб-ним од-но-сом сна-га и про-це-ном соп-стве-них ин-те-ре-са у том тре-нут-ку. А у ме-ђу-вре-ме-ну се раз-ли-чи-те „отво-ре-не мо-гућ-но-сти" (по прин-ци-пу шта-па и шар-га-ре-пе) на-из-ме-нич-но ко-ри-сте за при-ти-ске и уце-не на обе стра-не ра-ди из-ну-де што број-ни-јих усту-па-ка у пи-та-њи-ма (на при-мер, еко-ном-ским, или вој-но-без-бед-но-сним) ко-ја уоп-ште ни-су пред-мет кон-крет-ног спо-ра ни пре-го-во-ра, али је-су, или мо-гу би-ти, од ин-те-ре-са за по-је-ди-не ме-ђу-на-род-не по-сред-ни-ке. Што је нај-го-ре, и ова отво-ре-ност плат-фор-ми и пре-по-ру-ка Кон-такт гру-пе, од-но-сно Ве-не-ци-јан-ске ко-ми-си-је, при-лич-но је дво-сми-сле-на. Њи-ма се, на при-мер, са-свим екс-пли-цит-но кон-ста-ту-је „не-мо-гућ-ност по-врат-ка Ко-со-ва на ста-ње од пре 1999" и исто та-ко екс-пли-цит-но ус-кра-ћу-је пра-во цр-но-гор-ским др-жа-вља-ни-ма ко-ји жи-ве у Ср-би-ји да гла-са-ју на бу-ду-ћем цр-но-гор-ском ре-фе-рен-ду-му, док се, на дру-гој стра-ни, ре-ше-ња ко-ја би нам мо-гла ићи у при-лог на-во-де вр-ло нео-д-ре-ђе-но, а ко-сов-ска не-за-ви-сност уоп-ште не по-ми-ње ме-ђу ис-кљу-че-ним оп-ци-ја-ма. Дру-гим ре-чи-ма, пре-го-ва-рач-ки окви-ри је-су ре-ла-тив-но ши-ро-ки, али ни-су уоп-ште не-у-трал-ни, не-го већ од стар-та до-ста на-хе-ре-ни на јед-ну стра-ну, ко-ја је опет до-ста уда-ље-на у од-но-су на ве-ћи-ну срп-ских на-ци-о-нал-них и др-жав-них при-о-ри-те-та. То је на-про-сто чи-ње-ни-ца, ко-ја не тре-ба да слу-жи као али-би, ни-ти по-вод за ко-лек-тив-ну па-ра-но-ју, али се мо-ра има-ти на уму при-ли-ком по-ста-вља-ња соп-стве-них на-ци-о-нал-них ци-ље-ва и стра-те-ги-је.

НАД-РА-СТА-ЊЕ „ЛО-ШИХ СЦЕ-НА-РИ-ЈА"

• Да ли је срп ска стра на учи ни ла ба рем онај нео п ход ни ми ни мум, на уну тра шњем и спо ља шњем пла ну, да што спрем ни ја уђе у те рас пле те? (Ка ко, у том сми слу, оце њу је те др жа ње кључ них по ли тич ких фак то ра

у зе мљи, од Та ди ћа, пре ко Ко шту ни це, до Ни ко ли ћа?)

Ма ка-ко ми-сли-ли о њи-ма, тре-ба при-зна-ти да по-ме-ну-та трој-ка углав-ном не сно-си од-го-вор-ност за eска-ла-ци-ју по-ме-ну-тих про-бле-ма – по-го-то-во оног ко-сов-ског – ко-ји по-ти-чу из про-шлог ве-ка и плод су (не)ра-да и за-блу-да прет-ход-них ге-не-ра-ци-ја срп-ских по-ли-ти-ча-ра. Игром слу-ча-ја, на њих ће тро-ји-цу (но, нај-ве-ћим де-лом ипак на са-мог Ко-шту-ни-цу) па-сти те-рет од-го-вор-но-сти за раз-ре-ше-ње ових пре-те-шких на-ци-о-нал-них ениг-ми, укљу-чу-ју-ћи и оно што се еуфе-ми-стич-ки на-зи-ва „пу-на са-рад-ња са Ха-шким три-бу-на-лом". Иако да-ле-ко од то-га да бу-ду су-пер-ме-ни ка-кве би зах-те-ва-ла ду-би-на на-шег др-жав-ног и на-ци-о-нал-ног по-но-ра, Ко-шту-ни-ца, Ни-ко-лић и Та-дић сва-ка-ко ни-су нај-го-ре што се, на-кон све-га, Ср-би-ји мо-гло до-го-ди-ти у ка-дров-ско-по-ли-тич-ком сми-слу. У сва-ком слу-ча-ју, пред-сто-је-ћа го-ди-на би-ће тест за сву тро-ји-цу. Ко-нач-но ће се по-ка-за-ти да ли Ко-шту-ни-чи-но окле-ва-ње и спо-рост чи-не са-мо део ње-го-ве лу-ка-ве стра-те-ги-је и има-ју у се-би не-што од оне слав-не Ку-ту-зо-вље-ве дре-мљи-во-сти – или су пак по-сле-ди-ца пу-ког сме-те-ња-штва. Да ли је Бо-рис Та-дић оно што би же-лео да бу-де – аутен-тич-ни микс сво-га оца, До-бри-це Ћо-си-ћа и Зо-ра-на Ђин-ђи-ћа – или са-мо згод-на ма-ке-та у ру-ка-ма до-ма-ћих и стра-них спин док-то-ра и мар-ке-тин-шких струч-ња-ка. И да ли је Ни-ко-лић у ста-њу да сво-јим са-мо-у-ким по-ли-тич-ким та-лен-том, без ве-ћих уну-тра-шњих ло-мо-ва, од ха-о-тич-не ар-ми-је тран-зи-ци-ј-ских гу-бит-ни-ка и при-град-ских ман-га-ша са-чи-ни јед-ну озбиљ-ну кон-зер-ва-тив-ну и др-жа-во-твор-ну стран-ку. Ми-слим да ће-мо пот-пу-ни-ји и ви-ше-ма-ње де-фи-ни-ти-ван од-го-вор на ова пи-та-ња, као и на не-ка дру-га, има-ти за ма-ње од го-ди-ну да-на.

• У раз ма тра њи ма „ло ших сце на ри ја" и „опа сних ин стру мен та ли за ци ја"

не из о ста вна је по ста ла и Вој во ди на. Ваш ча со пис је про шле го ди не ор га ни зо вао струч ни скуп и об ја вио по себ но из да ње под на сло вом „Вој во ђан ско пи та ње"

, а Ви сте у ње му обра зло жи ли за што Вој во ди ну сма тра те „ве штач ком тво ре ви ном"

. Мо же ли до и ста, у овој те шкој го ди ни пред на ма, „вој во ђан ско пи та ње" би ти ак тив ви ра но и упо тре бље но про тив Ср би је?

Из-раз „ве-штач-ка тво-ре-ви-на" упо-тре-био сам по-ма-ло иро-нич-но да бих нер-ви-рао

ко-ле-ге ауто-но-ма-ше, али и ука-зао на ап-сурд да су сво-је-вре-ме-но као фа-кул-та-тив-не би-ле тре-ти-ра-не гра-ни-це јед-не су-ве-ре-не др-жа-ве ка-ква је би-ла бив-ша СФРЈ, а и да-нас су не-ки скло-ни да на сли-чан на-чин тре-ти-ра-ју гра-ни-це Ср-би-је, док се окви-ри и „те-ри-то-ри-јал-ни ин-те-гри-тет" ад-ми-ни-стра-тив-них је-ди-ни-ца сма-тра-ју не-до-дир-љи-вим као све-те кра-ве. Мо-ји пре-ци су се ро-ди-ли и умр-ли не зна-ју-ћи да жи-ве у Вој-во-ди-ни. Зна-ли су за Сом-бор, Бач-ку, Ма-ђар-ску, Аустри-ју, Ср-би-ју и Ју-го-сла-ви-ју. Али све ин-сти-ту-ци-о-нал-не тво-ре-ви-не су ви-ше или ма-ње ве-штач-ке и ре-зул-тат су не-ког по-ли-тич-ког и исто-риј-ског ин-же-ње-рин-га. Да-нас је вој-во-ђан-ски „ен-ти-тет" по-ли-тич-ка ре-ал-ност и пи-та-ње је са-мо да ли ће и он свој на-ста-ју-ћи иден-ти-тет гра-ди-ти у опре-ци пре-ма Ср-би-ји и срп-ству, као што је то био слу-чај у Цр-ној Го-ри, или као не-ка вр-ста на-ци-о-нал-не аван-гар-де, пред-вод-ни-ка и Пи-је-мон-та за XXI век. Но, за раз-ли-ку од ве-ћи-не оста-лих отво-ре-них др-жав-них про-бле-ма, чи-ји ко-нач-ни рас-плет ви-ше ни-је до-ми-нант-но у срп-ским ру-ка-ма, ис-ход вој-во-ђан-ске при-че – ако је то за не-ку уте-ху – још увек пре-те-жно за-ви-си од нас. При том, не-ма сум-ње да ће у на-ред-ном пе-ри-о-ду, вој-во-ђан-ско пи-та-ње би-ти отва-ра-но из раз-ли-чи-тих угло-ва, и то не са-мо од стра-не по-је-ди-них ал-бан-ских и ма-ђар-ских ло-би-ја. Али, уко-ли-ко са овим исто-риј-ским ис-ку-ством и по-сто-је-ћом де-мо-граф-ском струк-ту-ром у Вој-во-ди-ни ни-смо у ста-њу да се из-бо-ри-мо са иза-зо-ви-ма, он-да за-и-ста ни-смо ни за-слу-жи-ли ни-шта бо-ље од прет-ку-ма-нов-ске Ср-би-је.

КА-ТА-ЛОГ ПРО-ПУ-ШТЕ-НИХ ПРИ-ЛИ-КА

• Шта би, у укуп-ној си-ту-а-ци-ји ка-ква је-сте, тре-ба-ло да чи-ни јед-на па-мет-на и од-го-вор-на срп-ска вла-да?

Ми-слим да би јед-на „па-мет-на и од-го-вор-на" срп-ска вла-да тре-ба-ло да, све-сна иза-зо-ва ко-ји у на-ред-ним ме-се-ци-ма сто-је пред др-жа-вом, по-ну-ди свим пар-ла-мен-тар-ним стран-ка-ма фор-ми-ра-ње кон-цен-тра-ци-о-не вла-де и да ра-ди на ус-по-ста-ви што ши-рег дру-штве-ног кон-сен-зу-са пред пред-сто-је-ће пре-го-во-ре о ста-ту-су Ко-со-ва и Ме-то-хи-је и бу-дућ-но-сти За-јед-ни-це СЦГ. То би би-ло ко-рект-но, без об-зи-ра што та по-ну-да ве-ро-ват-но не би би-ла при-хва-ће-на од стра-не две

нај-ве-ће опо-зи-ци-о-не стран-ке. Иако се та-кав став ДС и СРС мо-же раз-у-ме-ти (пред-ви-ђа-ју-ћи не-по-во-љан рас-плет, они не же-ле да пред јав-но-шћу де-ле од-го-вор-ност за то), ми-слим да ин-си-сти-ра-ње на хит-ним ван-ред-ним из-бо-ри-ма у пред-ве-чер-је пре-го-во-ра ни-је ни ре-ал-но, а ни по-ли-тич-ки оправ-да-но. Не-ма сум-ње да Ср-би-ја за-слу-жу-је бо-љу вла-ду од ове ко-ју има, али ми-слим да су ми-ни-мал-не шан-се да би је на-кон из-бо-ра у овом тре-нут-ку и у овим усло-ви-ма мо-гла за-и-ста и до-би-ти.

• Заложили сте се да Србија много одлучније, са много мање комплекса а више расположених аргумената, поставши пуноправни део регионалног Дејтонског споразума на штету Српске и уз постављање аналогије између статуса КиМ и статуса Срба у БиХ. Има ли релевантних назнака да такве препоруке збиља постају део српске политичке стратегије?

На-зна-ка има, али су оне и да-ље вр-ло сти-дљи-ве и при-лич-но за-ка-сне-ле. И да-ље је ве-о-ма сна-жан „ха-шко-сре-бре-нич-ки" ком-плекс, од-но-сно бо-ја-зан да не бу-де-мо оп-ту-же-ни за „ме-ша-ње у уну-тра-шње ства-ри су-ве-ре-не БиХ". Као да ни-смо пот-пи-сни-ци и га-ран-ти дај-тон-ског спо-ра-зу-ма, и као да та-мо не-ма-мо го-то-во ми-ли-он и по су-на-род-ни-ка чи-ја нас се по-ли-тич-ка суд-би-на ите-ка-ко мо-ра ти-ца-ти. Ка-мо сре-ће да је ра-ни-је по-ву-че-на та ана-ло-ги-ја из-ме-ђу по-ло-жа-ја и стре-мље-ња Ср-ба у БиХ и ко-сов-ских Ал-ба-на-ца. Али Ми-ло-ше-ви-ћев ре-жим је го-ди-на-ма од-би-јао сва-ку по-ми-сао о то-ме, а са-да би нам то би-ла на-ци-о-нал-на пре-ми-ја ко-јој не сме-мо ни да се на-да-мо. И овај при-мер по-ка-зу-је, с јед-не стра-не, по-ли-тич-ку крат-ко-ви-дост та-да-шње вла-сти, а са дру-ге раз-ме-ре на-шег др-жав-ног и на-ци-о-нал-ног по-ра-за.

• Сматрате да су Срби током деведесетих „у великој мери плаћали цех за америчку подршку Израелу у спору са Палестинцима, односно за непријатељски став САД према Ираку". Колико ће та америчка потреба да на Балкану „пружи извесне компензације муслиманском свету" утицати на српску позицију у преговорима о КиМ, на статус Српске, и уопште на довршетак геополитичке и геоекономске прекомпозиције Балкана?

Пла-шим се да би Ср-би и да-ље мо-гли би-ти та-о-ци по-тре-бе САД да се пред-ста-ве као при-ја-тељ „до-брих", про-а-ме-рич-ких му-сли-ма-на, за раз-ли-ку од оних ло-ших,

ко-је бом-бар-ду-ју по Сред-њем ис-то-ку. У су-шти-ни, Бу-шо-ва ад-ми-ни-стра-ци-ја не-ма не-ки из-ра-жен ан-ти-срп-ски им-пулс, ка-кав је у ве-ли-кој ме-ри био при-су-тан за вре-ме Клин-то-но-вог ман-да-та. Али је по ме-ди-ји-ма, као и де-ло-ви-ма ди-пло-мат-ског апа-ра-та, ипак оста-ло до-ста инер-ци-је и не-га-тив-них сте-ре-о-ти-па о Ср-би-ма као „ло-шим мом-ци-ма" на Бал-ка-ну. Ми-слим да је у пр-вом пе-ри-о-ду пост-пе-то-ок-то-бар-ске вла-сти, а на-ро-чи-то по-сле 11. сеп-тем-бра, про-пу-ште-на при-ли-ка да се, игра-ју-ћи на кар-ту „бор-бе про-тив (ислам-ског) те-ро-ри-зма", озбиљ-ни-је по-пра-ве срп-ске по-зи-ци-је у Ва-шинг-то-ну. Али ха-шка ом-ча, с јед-не, и ди-вља бор-ба за власт уну-тар са-ме Ср-би-је, с дру-ге стра-не, бр-зо су за-тво-ри-ли ту бле-ду мо-гућ-ност.

СИ-СТЕ-МИ ЛЕ-ГА-ЛИ-ЗО-ВА-НЕ КО-РУП-ЦИ-ЈЕ

• За разлику од деведесетих, сада у САД делује и „српски кокуш. Да ли је тај лобистички покушај део маркетинга једног домаћег политичког фактора, згодно спакованог за прилику за унутрашњу употребу, или доиста има неке реалне политичке домете у политичком систему какав је амерички?

Чи-тав тај ло-би-стич-ки си-стем у Аме-ри-ци је за-пра-во са-мо не-ка вр-ста ле-га-ли-зо-ва-не ко-руп-ци-је, ко-ја се на тај на-чин по-ку-ша-ва др-жа-ти под кон-тро-лом. Ипак, ве-ћи ма-не-вар-ски про-стор за спољ-но-по-ли-тич-ко ло-би-ра-ње по-сто-ји са-мо у пи-та-њи-ма о ко-ји-ма аме-рич-ка по-ли-ти-ка још ни-је за-у-зе-ла чврст став и за ко-ја ни-је про-це-ње-но да су од „ви-тал-ног на-ци-о-нал-ног ин-те-ре-са". Али то не зна-чи да не тре-ба по-ку-ша-ва-ти и чи-ни-ти све што се мо-же на по-пра-вља-њу сли-ке о Ср-би-ма и Ср-би-ји у очи-ма аме-рич-ких зва-нич-ни-ка и јав-но-сти. Но, не тре-ба се за-ва-ра-ва-ти. На вр-хун-цу сво-је гло-бал-не ге-о-по-ли-тич-ке мо-ћи Аме-ри-ка нам ни-је ни са-ве-зник ни при-ја-тељ, и нај-ви-ше че-му се мо-же-мо на-да-ти је-сте да нам (по-но-во) не по-ста-не ни отво-ре-ни не-при-ја-тељ. Том скром-ном, али ни ма-ло јед-но-став-ном ци-љу тре-ба да бу-ду усме-ре-ни на-по-ри на-ше ди-пло-ма-ти-је, на-ше по-сло-вич-но не-сло-жне ди-ја-спо-ре, па и на-шег „ко-ку-са" – уко-ли-ко је зби-ља до-бро-на-ме-ран и при-ја-тељ-ски.

• Уређујете и издајете, по нашем мишљењу, дуго већ најбољи часопис за политичку теорију и аналитику у овом делу Европе. По Вашем мишљењу, да ли је српска политичка мисао, у бурним збивањима на крају прошлог и почетку овог миленијума, била на висини искушења кроз која су пролазили народ и држава?

Очи-глед-но да ни-је. То ви-ше не-го ја-сно по-ка-зу-је већ ле-ти-ми-чан по-глед на раз-ва-ли-не на-ше др-жав-не згра-де, на-ше кул-ту-ре и на-ше еко-но-ми-је. Не са-мо да ов-да-шња по-ли-тич-ка и ин-те-лек-ту-ал-на ели-та ни-је ус-пе-ла да пред-ви-ди не-по-сред-ну про-паст со-вјет-ске им-пе-ри-је – то ге-не-рал-но ни-је по-шло за ру-ком ни свет-ској дру-штве-ној ми-сли – не-го чак ни-је ус-пе-ла да из-ву-че ни аде-кват-ну по-у-ку из тог епо-хал-ног до-га-ђа-ја, на-кон што се он од-и-грао. Ане-сте-зи-ра-на и по-ма-ло ко-рум-пи-ра-на Бро-зо-вом вер-зи-јом „гу-лаш" со-ци-ја-ли-зма, пре-бр-зо је за-бо-ра-ви-ла Бо-га, срп-ство и тра-ди-ци-ју, да би, кра-јем осам-де-се-тих, у јед-ном би-стром ко-му-ни-стич-ком апа-рат-чи-ку ола-ко пре-по-зна-ла на-ци-о-нал-ног спаситеља, а он-да, раз-о-ча-рав-ши се опет пре-ко но-ћи, окре-ну-ла но-вим гло-ба-ли-за-ци-ј-ским бо-жан-ству-ма. Све се то од-и-гра-ло у све-га де-се-так го-ди-на и са ма-ње-ви-ше истим ак-те-ри-ма, и кроз све те ме-не дра-ма-тич-но се по-ха-ба-ла ка-ко ин-те-лек-ту-ал-на, та-ко и мо-рал-на суп-стан-ца срп-ске ин-те-ли-ген-ци-је. Но, ма ко-ли-ко о њој – и се-би уну-тар ње – са раз-ло-гом ло-ше ми-сли-ли, мо-ра нам би-ти ја-сно да без об-но-ве на-ци-о-нал-не ин-те-ли-ген-ци-је и но-ве срп-ске по-ли-тич-ке ми-сли не-ће би-ти ни др-жав-не и на-род-не об-но-ве. Баш као сва-ка бо-лест и ква-ре-ње – и опо-ра-вак по-чи-ње од гла-ве.

РАД И НА-ДА, УПР-КОС СВЕ-МУ

• Колико је актуелна политичка елита, говорimo пре свега о оним кључним актеримa, спремна да чује глас добронамерних стручњака? Да ли Вас је неко од оних који доносе пресудне одлуке звао и тражио савет, критику, анализу, предвиђање?

По-след-њих го-ди-на – да. У сва-ком слу-ча-ју, зо-ву и пи-та-ју знат-но ви-ше не-го ра-ни-је. Али не-си-сте-ма-тич-но, по-вре-ме-но и углав-ном тек он-да ка-да им ства-ри кре-ну ло-ше, ка-да се ја-ви не-ки кон-кре-тан про-блем и ка-да су мно-ге при-ли-ке за по-во-љан раз-вој већ про-пу-ште-не. Сем то-га, по-не-кад ни-је ја-сно да ли је и ко-ли-ко у пи-та-њу искре-на же-ља да чу-ју ва-ше ми-шље-ње, а ко-ли-ко на-ме-ра да вас лич-ним кон-так-том и фор-мал-ним ува-жа-ва-њем евен-ту-ал-но па-ци-фи-ку-ју, или бар оту-пе кри-тич-ку оштри-цу ва-ших бу-ду-ћих јав-них на-сту-па.

• Ако се за го̲ди̲ну да̲на сре̲т̲не̲мо да у раз̲го̲во̲ру за „НА̲ЦИ̲ЈУ ре̲зи̲ми̲ра̲мо 2006. го̲ди̲ну, шта ми̲сли̲те: у ко̲јој, ка̲квој и ко̲ли̲кој др̲жа̲ви ће се то до̲го̲ди̲ти?

У ис-тој оној и оно-ли-кој у ко-јој и са-да раз-го-ва-ра-мо. Али то је по-ма-ло пи-тиј-ски дво-сми-слен од-го-вор, ко-ји алу-ди-ра на и да-нас уве-ли-ко вир-ту-е-лан ста-тус За-јед-ни-це СЦГ, а по-го-то-во Ко-со-ва у од-но-су на Ср-би-ју. То-ком упра-во про-те-кле го-ди-не, пре не-го што су от-по-че-ли пре-го-во-ри о ста-ту-су Ко-сме-та, чак и пре не-го што је по-ста-ло ја-сно да ће пре-го-во-ра би-ти, Ко-со-во је за-хва-љу-ју-ћи пер-фид-ним од-лу-ка-ма ше-фа УН-МИК-а Со-ре-на Је-се-на Пе-тер-се-на, а уз бла-го-слов Бри-се-ла и Ва-шинг-то-на, учи-ни-ло не-ко-ли-ко круп-них ко-ра-ка ка фак-тич-кој не-за-ви-сно-сти. За ње-го-вог ман-да-та чи-тав низ функ-ци-ја ко-је чи-не уоби-ча-је-не пре-ро-га-ти-ве су-ве-ре-не др-жа-ве пре-ба-чен је у над-ле-жност тзв. ко-сов-ских при-вре-ме-них ин-сти-ту-ци-ја и са-да се чи-ни да су ко-сов-ски Ал-бан-ци до-шли на до-мак ко-нач-ног ци-ља – фор-мал-не не-за-ви-сно-сти и сво-је столице у УН. Ипак, ве-ру-јем да до тог по-след-њег ко-ра-ка не-ће до-ћи, а сва-ка-ко не у овој го-ди-ни. Исто та-ко, чи-сто сум-њам да ће се Ђу-ка-но-ви-ће-ва за-ста-ва до кра-ја го-ди-не за-ле-пр-ша-ти на Ист Ри-ве-ру. Међутим, пла-шим се да Ср-би-ја ви-ше не-ма ни по-ли-тич-ког, ни еко-ном-ског, ни ди-пло-мат-ског, ни де-мо-граф-ског ка-па-ци-те-та, као ни вој-не, ни кул-тур-не ни пси-хо-ло-шке ре-сур-се, да би мо-гла да за-и-ста ин-те-гри-ше ова два „ен-ти-те-та" на-ста-ла на ње-ном исто-риј-ском, ге-о-граф-ском и ду-хов-ном сре-ди-шту. Сто-га ће, пре или ка-сни-је, не-ки бо-лан исто-риј-ски ком-про-мис би-ти не са-мо нео-п-хо-дан, не-го и по-же-љан. Али не на на-чин и по сце-на-ри-ју Со-ње Би-сер-ко и Че-до-ми-ра Јо-ва-но-ви-ћа. Оно што ми се, пак, чи-ни под-јед-на-ко из-ве-сним и по-жељ-ним је-сте то да ће кроз го-ди-ну да-на по-ли-тич-ка си-ту-а-ци-ја у Ср-би-ји би-ти знат-но ја-сни-ја и чи-сти-ја. Мно-ге ма-ске ће де-фи-ни-тив-но па-сти и ви-де-ће се ко-ли-ко је ко био искрен, спо-со-бан и до-бро-на-ме-ран – би-ло да је реч о вла-сти, опо-зи-ци-ји, или ме-ђу-на-род-ним ин-сти-ту-ци-ја-ма и „ме-ди-ја-то-ри-ма". А пре све-га ће би-ти ја-сни-је то да ли смо бли-же гра-ђан-ском су-ко-бу и ха-о-су, или на-ци-о-нал-ној и др-жав-ној кон-со-ли-да-ци-ји. Ре-ал-но, ве-ћи су из-гле-ди за оно пр-во, али нам оста-је да се на-да-мо и на-рав-но да ра-ди-мо на овом дру-гом. **<**

(Јануар-фебруар 2006)